

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN.

Mededeelingen van den Bond van Oostvlaamsche Folkloristen,
Maatschappij zonder winstbejag.

TWEEMAANDELIJKSCH TIJDSCHRIFT.

De leden ontvangen de
mededeelingen gratis
Jaarlijksche bijdrage
voor het lidmaatschap :
12 frank.

Redaktie : F. Van Es, Brabantstr.
29, Aalst.
Postcheckrekening 2043,98
P. Luyckx, Gent.

Prijs per n^r : 3 fr.
Abonnementsprijs
buitenland : 3 belga's.

Over het Meien.

Een voorbeeld van « Prael Mey » (1847).

Over het meien, het bekronen met een takje van de schouw of van een dakgestoelte eener nieuw opgetrokken woning, willen we hier enkele typische bijzonderheden mededeelen. Eens te meer blijkt, uit wat we reeds over den Mei-ritus weten, de oorsprong en oerbeteekenis van dit nog zeer in zwang zijnde poëtisch gebruik niet duidelijk te willen worden of moeilijk te verklaren, gezien de zeer uiteenloopende of afwijkende meeningen, welke de vakmannen zelf over dit gebruik hebben.

Voor zoover de verklaringen reiken, ons in den laatsten tijd verstrekt door dorpsstimmerlieden e. a. personen, kan men het meien, in een drietal individueele en scherp gekarakteriseerde uitingen verdeelen. Immers voor de werklieden, voor den ondernemer en voor den eigenaar heeft dit gebruik een specifieke beteekenis.

Bij de eerste komt vooral een oud voorrecht in aanmerking : het krijgen van drinkgeld of " tractagie „ . . . op drank. Bij den tweede : het optrekken van de woning zonder ongevallen of schade. Het takje beteekent voor hem zooveel als een verzinnebeelde uiting van vreugde om reden van een gunstig geslaagd, voltooid werk ; bij den derde het over-

nemen van de woning, wat zeker eene gebeurtenis is bij de nieuwe eigenaars, voor wie het symbolisch takje, geplant door de werklieden, als een zegen of amulet voor de nieuwe woning blijkt te zijn. Zoo b. v. in het niet willen planten van den Mei door de werklieden, (dit ten gevolge van moeilijkheden ontstaan tusschen ondernemer en werklieden met den eigenaar) zou menig eigenaar op het platteland een onheilspellend teeken hebben gezien.

Hierop wijst al dadelijk de voorname rol, welke het symbolisch takje heden ten dage nog bij het voltooiën eener woning speelt. Over 't algemeen heeft hier bijgevolg dit takje een driedubbele beteekenis, die aan ieder geïnteresseerde jolijt, profijt en gerustelling bezorgt. Wat ons niet verwondert is dat het planten van den Mei nog steeds uitgaat van de werklieden zelf, in dienst van den ondernemer, en wellicht om de volgende reden.

Zoolang eene woning niet " sleutel op de deur „ aan den eigenaar is overgemaakt, blijven trouwens nu nog, te beginnen van het bouwen tot de voltooiing, alle gebeurlijke ongevallen hetzij instorting, brand, enz., ten laste en ten nadeele van den bouwmeester-ondernemer. Dit zal ook het geval geweest zijn voor de getimmerde huizen, in de stad of op het platteland. De ondernemers hadden dan ook alle reden om een goed verloop werk te vieren in de beteekenis van meien. Van den houtbouw is het gebruik op den steenbouw overgegaan.

Een andere reden nu waarom men heden nog den Mei steekt op een nog niet bedekt dakgestoelte zou toe te wijten zijn aan wat oude lieden uit de streek, waar de leemen of houten woningen nog in eer blijven bewaard, daarover weten te vertellen.

Eertijds beschouwden de huistimmerlieden (ook de eigenaars die hunne woning zelf bouwden) een huis als voltooid van het oogenblik dat er " pen „ noch plankje meer vast te slaan viel. Zonder dat men zich om de dakbedekking bekommerde (die gewoonlijk uit stroo bestond) stak men den Mei op het dak. Hier was immers de taak van de huistimmerlieden af. Om het dak te laten dekken moesten de eigenaars

zich tot den stroodekker wenden, doch het dekken kon niet altijd onmiddellijk na het plaatsen van het dakgestoelte geschieden. Men moest soms dagen lang wachten voordat de stroodekker zich met dit werk kon gelasten. Gedurende al dien tijd bleef het symbolisch takje op de schouw of op de nok prijken, dit om de nog niet voltooide woning tegen gebeurlijke schade of blikseminslag te behoeden.

Doch dat het meien in sommige gevallen op meer plechtige wijze is gevierd geworden dan het de gebruikelijke gewoonte was, zal eens te meer blijken uit het hieronder staande gedicht. Het is een typisch voorbeeld van " praal Mei „, een ingelijste opdracht uit de eerste helft der 19de eeuw, welke toevoert aan den heer burgemeester Van Dyck te Emblehem (Prov. Antw.).

Het gelegenheidsgedicht, waarvan wij een lichtdruk maakten, vermeldt ons o. a. al de tragische bijzonderheden, van het afbranden van de voormalige hoeve in 1847. Deze hoeve was toen reeds 400 jaar oud, en bleef al dien tijd bewoond door het geslacht der Van Ocken. Vandaar de Van Ocken's hoeve.

Het heropbouwen van de hoeve geschiedde dank zij de tusschenkomst van een edelmoedige persoon, Jonkheer de la Faille, en zoo werd de zwaar getroffen pachter Van Ocken, in zeer korten tijd, terug in bezit gesteld van zijn bedrijfsgebouw.

Uit dit edelmoedig gebaar ontstond de " Prael Mey „ van 1847.

Den dag, 't was in de Oogstmaand, dat de " schrandere Architect „ De Wolf uit Antwerpen, de nieuwe hoeve als voltooid beschouwde, zouden de metselaars en timmerlieden die gebeurtenis op plechtige wijze vieren door een gedicht, als blijk van hulde, op te dragen aan den weldoener, den heer de la Faille.

Het gelegenheidsgedicht (het handig stukje verraadt een gloeiend rederijkerstalent) bestaat uit twee groepen van tien strofen ieder vier verzen groot, is omkranst van niet al te zeer onbeholpen geschilderde bladeren en bloemen in waterverf. In het midden van den kranst links ontwaart men de brandende hoeve en rechts de nieuwgebouwde.

In zware letters prijkt de naam DELAFAILLE, in laat-Empire stijl, versierd met acanthusbladeren. Ieder letter is bekroond met een mandje, waarin verschillende bloemen. Buiten de naam van Ocken, in gewone blokletters, is de tekst van de opdracht in kalligraphisch geschrift.

Enkele verzen, het 5de, 7de en 20^e, schijnen met een andere inktsoort te zijn geschreven, zijn zeer verbleekt. Eenige woorden zijn totaal onleesbaar geworden.

PRAEL MEIJ

OPGEDRAGEN AEN DEN AGTBAREN EN WEL EDELEN

JONKHEER MIJNHEER

DELAFAILLE

RENTENIER, ZEER GODSDIENST. IVERVOLLEN KERKMEESTER, V

IN DE PAROCHIALE STI JACOBI TE ANTWERPEN ;

DOOR DE METSEL EN TIMMERLIEDEN ;

TER GELEGENHEID BIJ HET PLANTEN VAN DEN MEIJBOOM OP DE
KRUIJN DER UIJT DEN GROND NIEUW HEROPGEBOWDE VERBRANDE

HOEVE OP, 16 MEIJ LAETST ; GELEGEN TE EMBLEHEM : BEWOOND

DOOR DEN ZORGVULDIGEN PAGTER ;

ADR. VAN OCKEN

ZIJNDE NU EEN PRAELSTUK VAN BOUWKUNDE : GEORDONNEERD DOOR

MIJNHEER DE WOLF ;

SCHRANDEREN ARCHITECT, TE ANTWERPEN

EMBLEHEM (1) VAN OOGSTMAEND 1847.

— —
DE LA CENDRE DU FÉNIX SE RELÈVE UN AUTRE · UYT DES FENIX ASCH
HERRIJST EEN ANDEREN !

Nog was des landsman ramps, o néen, niet beschoren :

Nog was zijn hujsgezin, niet geploft in argewaen :

Nog was de Uer van brand, o néen, niet geboren :

Nog zag men zijne hoef, in vuer noch vlam niet staen.

'T alarm geroep, doet zich bij heesche kelen hooren

Om hulp en bijstand !... 't vervaerlijk brand geschreeuw,

Kon 't sidrend hart met agterdogt, der Bueren dóorbooren,

Bij 't paerden hoefslag, 't koeij gebulk, met heesch gegeeuw !

(1) Heel waarschijnlijk was, toen het gedicht opgesteld werd, de datum der inhuldiging nog niet gekend. Later heeft men vergeten den datum in te vullen.

De treurge Stormklok, ach ! doet allen hart verschrikken !
De vlam reijst hemelhoog, den rook beklemmt het hart !
De Moeder, jong van Kind, verliest geen oogenblikken,
drukt haer zuijgling op 't hart, met kille boezem smart !

Daar huijlt, daer schreeuwt zij ! Vliegt, maer kan geen treden
[zetten !

Haer waggelende knien, weijgren den dienst aen haer :
Den Angst, de agterdogt, haer teeder hart verpletten !
Zij uijt zich door gezugt, en, erbermlijk gebaar.

Daer ziet men haer, ondersteunt de brandende hoef afbrengen,
Kussend haer zuijgeling ; aenzag haer echtgenoot,
Om hun te wagtend Lot, anderen van tranen plengen
hetgeen haer Moeder hart ! nog meer door weedom sloót.

Nu zag men telloos volk tot hulp om zijnst (?) vergaren ;
elk trotsten het gevaer, ontzagen vlam, noch vuer ;
Maer d'ijselijken Brand woed voord, ging niets sparen !
des Pastors heldenmoed holp niet, noch van gebuer.

Daer ploft een Balk ! daer stort een dak ! het brand verwoeder !
't geschreeuw van 't stervend vee, dat door de vlam vergaet.
treft allen hart ; 't zuijgling klist om den hals zijns Moeder
Wijl Vader bij 't ruien zijns hoef, te treuren staet !

Het is gedaan ! Van Ockens hoef, ach is verdwenen !
Geen overblijfsel, dan dóor 't vuer gesprongen wand
staen ten Back ! 't vuer heéft als een Etna's kolk geschenen !
en Meubelen, Vee, en Goed, ach ! alles is verbrand.

Waer gaet Van Ocken met zijn Gae en kroost verblijven ?
legt hij op d'aerde zich, onder het blauw azuer,
om daer in 't eenzaam oórd, al rillend te verstijven ?
Neen, een Buer offert tot tijdwoon, zijn hovenbuer !...

Dit rampvol onluk kon De Lafaille pletten !
En daer d'erbermlijkheid zijn deugdzaam hart geleijd,
zegt hij, dugt niet Van Ocken, 'k zal een nieuw hoef doen zetten ;
Uw ramp gaet mij ter hert ! 'k herbouw in korten tijd.

Die Balsem woorden, van 't Rechtschappen harte vlozijen,
brengen kalmte, in de van angst doórrete Børst ;
Slaet op, 't betraende oog, en voelt een heilhoóp groeijen ;
Wijl na herbouwing zijn beklemde harte dorst.

Den Werkinan werd ontboón, om d'hand aen 't werk te slagen ;
en bij geen Entreprise, hij 's werkmans dagloon geeft :
M' hoort uijt hun gulle Borst Lafaille's roem gewagen,
en galmen dat nog lang, dat De Lafaille leeft !

Op Emblehems grond, hoort 'm alom zijn Lof verkonden !
hem juijchen alle Eer, voór zyn gulhartigheid ;
g'lijk in Sint Jacobskerk, bij galming aller monden,
Word van hun hartaltaer, hem agting toegeweijd.

Men werkt, men bouwt, men slaeft, en bij het zweet uitpersen ;
Van Ocken, Gae en Kroost zeégmen des Werkmans hand :
Zegg' met gevoelig hart, wijl traenen d'oogen lessen,
daer is ons hoev vergaen, doór d'ijsselijken brand !

Weer ziet men d'heer De Wolf, tot ordonnéren nadren ;
ziet met bewogen hart hun biggelend getraen ;
en zegt, getroost U toch, Gij deugdriekst aller Vadren,
eer lang zal op de kruijn, den *praelend Meij Boom* staen.

Reeds prijkt den hoevekruijn met Meijen Lauwer palmen !
en daer den Architect, laetste bevelen geeft,
hoort men van 's Werkmans hart, met blijde harttael galmen ;
Lang leve De Lafaille : ja dat hij eeuwig leeft.

Den Reijger zeg voórtaen ; wanneer hij herwaerd reijze,
en met verwondering voór, 'd hoev zal blijven staen ;
Daar déed De Lafaille als uit des fenix asch herrijzen
een trotscher hoev, als die, is doór den brand vergaen !

Zoo zal, wanneer den tijd verpuijnd héeft déez nieuw mueren,
en zijn geheug ontruikt aen volgende geslacht !
Zal De Lafaille's roem en tijd en Eeuw verdueren !
en zijn geheugen steeds geroemd, geëerd, geagt.

Nooijt moóg' uw deugden daên, aen 't geheugen niet vermindren ;
déed aen 't naerkóomlingschap, den tijd de hoev vergaen,
Wij planten z'in het hart ons kinds en kindrens kinderen ;
Zoo zal tot 'd Eeuwen eijnd, uw roem in Luijster staen.

Jonkheer, wil van ons hand dees Meij Boom aenemen
te samen met ons hart (*onleesbaar*) waren
weet uit gulhartigheid tot eeuwig 'gheug (*onleesbaar*) geeft.
Van Ocken Gae, en wij roepen dat de Lafaille leeft.

UE. uijt allen eerbied opgedragen, door de Metsel en Timmerlieden.
CI. TREFOIS.